

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 Gorizia, Riva Piazzutta, 18 - tel 3177
PODUREDNIŠTVO:
34135 Trieste, Vicolo d. Rose, 7 - tel. 37603

Polletna naročnina L. 1.250
Letna naročnina L. 2.500
Letna inozemstvo L. 3.500
Poštno čekovni račun: Stev. 24/12410

Leto XX. - Štev. 9

Gorica - četrtek, 29. febr. 1968 - Trst

Posamezna številka L 50

Zborovanje italijanskih škofov

V Rimu so pretekli teden zborovali italijanski škofje. Zbrali so se že sedaj, da so se izmaknili zasedanju, ki bi moralo biti v času pred volitvami.

Na plenarnem zborovanju italijanskih škofov, ki jih je bilo 250, in je trajalo pet dni od 19. do 24. februarja v Vatikanu, so bili prvič navzoči tudi duhovniki in laiki, okrog 60 po številu. Kardinal Urbani je v zaključnem govoru napovedal, da bodo v kratkem objavljene trije dokumenti: o družini in o kvarnosti razporeke, o škodljivosti pornografije in o duhovništvu (ko bo znova poudarjena obveznost celibata).

Glavno pozornost so škofje posvetili zadevi, kako bi v Italiji dosegli čim večje sodelovanje med škofi, duhovniki in laiki. To je težka zadeva, ker so potrebe velike in ni še dovolj jasnosti o teh potrebah in o nevarnostih, katerim je izpostavljeno javno katoliško delo. Še težje je pa najti rešitev za vse težave, ki se vedno znova pojavljajo.

Pri zborovanju je govorilo več laikov, ki so skušali v vsej jasnosti pokazati smernice za plodno sodelovanje v Cerkvi. Marsikdo je pa ob robu zasedanja potožil, da sta še premalo prišla do izraza koncilsko dejstvo in trditev, da so laiki res božje ljudstvo.

Podrobno delo pri zasedanju je opravljalo osem komisij, in sicer: duhovnost laikov, laiki kot pomoč pri dušnem pastirstvu, povezava med organizacijami, ital. katoliška akcija, dušno pastirstvo in kultura, delavski svet, družina, mladina.

KATOLICANI IN VOLITVE

Tisti, ki so pričakovali, da bo cerkvena hierarhija v pokoncilski dobi zavzela do volitev neopredeljeno stališče in prepustila vesti vernikov, za koga glasovati, so bili presenečeni nad izredno odločnim stališčem, ki ga je zavzel predsednik italijanske škofovske konference kardinal Urbani glede potrebe enotnosti italijanskih katoličanov pri prihodnjih volitvah in zavrnitev vsakega poskusa uvedbe razporeke.

V zvezi s pozivom stalne škofovske konference, naj vsi verniki politično enotno nastopajo, z drugo besedo, podprejo kandidate Krščanske demokracije, in ki je zbudilo presenečenje ter negotovanje v nekaterih laičnih katoliških krogih, je kardinal Urbani dejal, da je dolžnost škofov bedeti nad vsako pobudo, ki jo izvajajo katoličani ali ima katoliško obeležje, poskrbeti za pravilnost gledanja in tudi obsoditi, če je treba, ne sicer oseb, pač pa zablode. V tem oziru ni dopustno nobeno omahovanje ali samovoljno tolmačenje. Treba je priznati: od časov papeža Pija XII. ni bilo slišati iz ust visokega italijanskega klera tako odločnih besed.

Izgleda pa, da so italijanski politični krogi s takim stališčem višje italijanske hierarhije že računali in da jih ni presenetilo. V tem oziru je značilna brzojavka predsednika republike Saragata, ki se prišteva v laicistični krog, v kateri kot odgovor na pozdravno brzojavko, ki mu jo je bil s škofovskega zborovanja poslal kardinal Urbani, izraža »trdno prepričanje, da predstavlja krščanski vrednot osnovni pogoj za utrditev italijanskih svobodnih ustanov ter za moralni in socialni napredek italijanskega ljudstva«.

General s težko odgovornostjo

Ko je general William Childs Westmoreland na spomlad leta 1964 postal poveljnik 25.000 severnoameriških vojakov v Južnem Vietnamu, gotovo ni slutil, da ga bodo dogodki zapletli v totalno vojno z dostikrat nevidnim in zvitim nasprotnikom, ki ga je te dni povrh presenetil z neprijetno ofenzivo in potisnil v obrambo, iz katere se ni našel izhoda. Generalu, ki so ga bralci ameriške revije »Time« izbrali za »človeka leta 1965« in je postal malodane že narodni heroj, spodrsrljaj take vrste, da vietnamski gverilci za šest ur zasedejo kot trdnjavo zidano ameriško veleposlaništvo v Saigonu, gotovo to ni v čast; ni čuda, da se v ameriški javnosti že govori, da so mu dnevi šteti in da ga bo predsednik Johnson odpoklical.

General Westmoreland ima zdaj 54 let, njegov nasprotnik general Giap pa 56. Med drugo svetovno vojno ga najdemo kot topničarskega kapetana v Sev. Afriki; na Koreji se je prelevil iz topničarja v padalca ter v tej stroki dosegel z 42 leti kot najmlajši častnik generalski položaj. Pravijo, da mu manjka taktične in strateške domisljije. Do vojakov je silno strog. Na Koreji se je npr. proslavil po svoji špartanski vzgoji. Vojaki so morali vsajati ob petih, nato so v polni bojni opremi tekali tri kilometre, zatem pa se okopali v ledeni vodi. Da se ne bi v premirju pomehkužili, so morali biti ves dan zaposleni s kopanjem in gradnjo utrd, po večerji pa so imeli še dve uri in pol telovadbe.

Svojo službo smatra kot delo za svobodo. »Imam se za misijonarja svobode, zato sovražim komunizem, ki ga vietnamski partizani nosijo v sebi. Nikdar ne bodo zmagali!« Morda ga bo pokopal ravno ta preveliki optimizem, kajti prav v teh dneh mu ameriška javnost očita, da je zavestno prikrival dejanski položaj v Vietnamu ter z bleščicami izjavami podprl one, ki so zagovarjali stopnjevanje vojne. S tem pa je že postal soodgovoren za politične sklepe, ki jih je Washington do sedaj sprejel. Prav to pa bo za njegovo vojaško kariero usodno.

V zadnjih dneh je njegov ugled zopet malce zrastel, ko je njegovim četam po 25 dnevih zagrnjenega odpora uspelo zasedi trdnjavo v bivši cesarski prestolnici Hue, ki so jo držali vietnamski partizani vse od začetka prve ofenzive. Osvojitve trdnjave je stala Američane 119 mrtvih in 961 ranjenih; domače čete so utrpeli 363 mrtvih in 1242 ranjenih. Na strani komunističnih napadalcev je padlo 4173 gverilcev. Po končani bitki za Hue se je sedaj vsa pozornost ameriških vojaških krogov obrnila na oblegano postojanko Khe Sanh, ki zaenkrat uspešno, čeprav s precejšnjimi izgubami, zavrača vse rdeče napade. Velika težava je za ameriške branilce v tem, da lahko prejema pomoč le iz zraka, kar je večkrat nemogoče, ker je pristajalna steza neprestano pod ognjem topov in možnarjev ter zato skoraj vedno neuporabna.

Manjšina brez pravic

Bolgarija je sicer uradno socialistična država in bi morala biti zato prežeta z internacionalističnim duhom ter zato tudi s strpnostjo do manjšin, ki živijo v območju države. Toda prav v Bolgariji smo zadnje čase pričali nenavadnemu vzponu nacionalizma, ki se izživlja v proslavljanju Velike Bolgarije in v zatiranju makedonske manjšine.

Velika Bolgarija je bila ustvarjena leta 1868 v sanstefanskem miru, ki je bil po porazu Turkov s strani Rusije prisodil novoustanovljeni Bolgariji tudi vso Makedonijo vse do Albanije ter pirotski okraj do Niša v Srbiji. Toda ta politična tvorba zaradi nemško-avstrijskega odpora ni nikdar zaživela. Bolgarom je ostal nanjo le spomin, ki ga letos ob stoletnici omenjenega miru slovesno obhajajo, istočasno pa se izživljajo v gonji zoper Jugoslavijo, da si je priključila Makedonijo, ki da spada pod Bolgarijo, saj da Makedonci niso, temveč da so le Bolgari s svojim dialektom.

Ob popisu leta 1956 je štela Bolgarija 7.613.709 prebivalcev. Od teh je bilo Bolgarov 6.506.541, Makedonci 187.789, drugih narodnosti 919.389.

Zadnji popis prebivalstva je pa bil od 1. do 12. decembra 1965. To štetje je našlo živih le še 8750 Makedonci. Kam je torej v devetih letih izginilo ostalih 179.039 državljani, katere so še leta 1956 smatrali za Makedonci? Odgovor na to skrivnostno izginotje daje metoda popisa samega.

Pred popisom se je po makedonskih nasoljih izvrševala masovna akcija prepričevanja, da je neprimerno v času, ko Bolgarija gradi socializem, zastavljati narodnostna vprašanja. Partija je učitelje opozorila, da bodo izgubili službo, če se izjavijo za Makedonci. Konec šolskega leta 1964/65 so vsem učencem in dijakom vpisali v spričevala, da so Bolgari. Pri samem popisu so bile na polah navedene vse narodnosti, ki v Bolgariji žive, razen makedonske. Tisti, ki so se kljub temu izjavili za Makedonci, so bili nato kaznovani: odrasli so izgubili službo, otrokom zavednih staršev so pa odvzeli štipendije in možnost za šolanje. Ljudi, ki so bili zavedni Makedonci, so med popisom nadzorovali, da ne bi vplivali na druge. Tako postane razumljivo, kako se je v kratkem času moglo 179.039 Makedonci »pretopiti« v Bolgare.

Cilj take popisne politike je bil dokazati, da v Bolgariji Makedonci niso in da jim zato ne pritečejo nobene narodnostne pravice. O šolah v makedonskem jeziku seveda ni govora, saj če ni Makedonci, temveč so vsi Bolgari. tudi take šole niso potrebne. Oblasti grede tako daleč, da prebivalstvu pleni gramofonske plošče z makedonskimi ljudskimi pesmimi ter knjige v makedonskem jeziku.

Zelo žalostno so tudi gospodarske razmere v bolgarski Makedoniji. Leta 1946 sta Tito in bolgarski komunistični voditelj Dimitrov podpisala na Bledu listino o združitvi Jugoslavije in Bolgarije v južno-slovansko federacijo. Po tej listini naj bi tudi bolgarski del Makedonije prešel v območje makedonske ljudske republike. Stalin je sicer nameravalo federacijo preprečil, a bolgarska vlada, ki je dolgo časa računala, da bodo v bodočnosti enkrat kraji z makedonsko manjšino vključeni v enotno Makedonijo, ni dolgo vrsto let ničesar storila za gospodarski dvig spornega območja. Se danes je bolgarska Makedonija najbolj zaostali del Bolgarije.

Tako stojimo pred žalostnim dejstvom, da živi v socialistični državi, ki se sklicuje na Lenina in duh mednarodnega bratstva, v brezpravnosti in zatiranju močna narodnostna manjšina, pri čemer večinska komunistična partija vodi neprikrito in nasilno raznarodovalno in šovinistično politiko.

Zakonski osnutek za naše šole

Belcijev in Bressanijev osnutek, ki predvideva ustanovitev enega šolskega nadzornišva in šest didaktičnih ravnateljstev za vse osnovne šole na Tržaškem in Goriškem (5 za Trst in 1 za Gorico), je prešel v poslansko komisijo za šolstvo, ki ga bo obravnavala na zakonodajni stopnji. Zakonski osnutek je pomanjkljiv in ne zadovoljuje Slovencev, v kolikor sta potrebni na Goriškem dve didaktični ravnateljstvi, eno nadzornišvo pa naj bo za Tržaško in eno za Goriško. Zato je pisanje »Novic« AGI Tiskovne agencije Italia z dne 16. februarja letos, da »bo novi zakonski predlog gotovo naletel na ugoden sprejem pri slovenski manjšini na Trža-

ZADNJI DNEVI italijanskega parlamenta

Italija ima tak parlamentarni red, da neki zakonski predlog, ki ni bil izglasovan v teku zakonodajne dobe, z njenim iztekom propade; če še obstaja volja za to, je treba v novoizvoljenem parlamentu ves postopek začeti znova.

Morova vlada levega centra, ki je vodila italijansko državo zadnjih pet let, je po pre mnogih programskih izjavah, dolgih pogajanjih med strankami vladne koalicije, spretnim taktiziranjem in številnih kompromisih pripeljala uspešno pod streho le peščico zakonov. Ko že z urbanistično, upravno, davčno, šolsko in drugimi reformami ni bilo nič, je hotela uveljaviti vsaj zakon o volitvah v deželne skupščine in o reformi univerz.

Prvi od omenjenih zakonov, ki predstavlja začetni korak na poti k novi upravni razdelitvi Italije, je bil tako v parlamentu kot v senatu sprejet po izredno dolgi debati, ki je posekala vse rekorde v italijanski parlamentarni zgodovini; samo v senatu so tako liberalci kot neofašisti predložili več kot pet tisoč popravkov, ki jih je morala vladna večina (tokrat tudi ob podpori komunistov) po vrsti obdelati ali zavreči, preden je bil zakon sprejet.

Vlada si je tudi zelo prizadevala in ji je bilo mnogo na tem, da bi bil zakon o univerzah sprejet še v tej zakonodajni dobi. Novi zakon, ki po splošnem mnenju sicer ne bi rešil zadovoljivo problemov visokega šolstva, pa bi vendar z druge strani pričal o zavzetosti in prizadevnosti vlade na vzgojnem področju, je bil v razpravi že od lanskega leta. Akademiki, ki jih je v Italiji več kot 400.000, so s svoje strani hoteli sprejem zakona izsiliti z burnimi nastopi in zasedbo fakultet. Najbolj so razgrajali v Rimu in Turinu, nemiri pa so bili tudi v Neaplju, Lecceju, Perugi, Padovi, Paviji in v Trentu. Toda kljub vsemu razpravljanju in študentovskih protestih je zakon obvisel v zraku. Z malo dobre volje in s pomočjo komunistov bi bil morda še pravočasno sprejet, a vladnim strankam bi hodilo vse prej kot prav, če bi se ga komunisti posluževali v svoje volilne namene.

Drugi dogodek, ki je tudi zavrl redno delo parlamenta, je pa bila afera z italijansko protivohunsko vojaško službo SIFAR. V tej časovni stiski je padel predlog, naj bi volilna kampanja namesto običajnih sedemdesetih trajala le petdeset dni. Parlament bi tako pridobil tri tedne, v katerih naj bi sprejel nekatere zakone, ki so vladni večini zelo potrebni v podkre-

pitev njene dejavnosti. Tudi bi skrajšana volilna borba pomenila prihranek na času, razmetavanju denarja in na človeških naporih, ki so zvezani z volilno propagando.

Toda tudi ta predlog se je izgubil kot že mnogo drugih v ušesih poslancev in tako se sedaj zdi, da bo 8. marca zadnje zasedanje obeh zbornic, 11. marca pa naj bi predsednik republike Saragat parlament in senat razpustil ter razpisal nove volitve. Te naj bi se vršile 19. maja.

Razgibano politično vzdušje v Trstu

V soboto, 24. februarja je bila v Trstu seja širšega odbora Slovenske katoliške skupnosti. Bila je posvečena v glavnem pripravam za občni zbor, ki bo v nedeljo, 3. marca ob 16. uri popoldne. Za ta občni zbor vlada precejšnje zanimanje. Po splošnem mnenju ne gre samo za izpolnitev pravic, ki predpisujejo občni zbor ter obnovitev strankinih organov, ampak tudi za splošno pozitivno političnega dela te organizacije slovenskih katoličanov. Od tega je pričakovati pozitivni odmev v Slovenski skupnosti, ki stoji pred skorajšnjimi političnimi in deželnimi volitvami.

Nekatere stranke se že živahno pripravljajo na deželne volitve. Najbrž ne bodo isti dan kakor parlamentarne, ampak teden ali štirinajst dni kasneje. Oboje bodo verjetno v maju. Manj dela, izgube časa in stroškov bi bilo, če bi bile isti dan. Glede izidov deželnih volitev ne pričakujejo bistvenih sprememb, niso pa izključena kakšna presenečenja. Slovenci bomo morali zelo paziti, da nam ne odvzamejo svetovalskega mesta independentisti, ki sicer nimajo privlačnega programa in politične perspektive. Oni živijo najbolj od nezadovoljstva z drugimi italijanskimi strankami. Tako so pri zadnjih tržaških občinskih volitvah nabrali 12 tisoč glasov. Po mestu je slišati, da Italijanska komunistična partija ne bo več kandidirala v deželni svet dr. Siškoviča, ampak nekoga drugega, najbrž sedanjega dolinskega župana Lovriho. Iz socialistične stranke je izstopil svetovalec Bisol, ki baje namerava kandidirati na republikanski listi v Pordenonu. Krščanska demokracija pa bo morala braniti število svojih svetovalcev pred furlanskimi avtonomisti, ki bodo po Furlaniji postavili lastne kandidate, ker pravijo, da je sedanja deželna uprava premalo naredila za Furlanijo. Kakor vemo, gre v Furlanijo več denarja, kakor je tam pobranih davkov, kar pomeni, da Tržičani in verjetno tudi Goričani moramo precej krepko skrbeti za nerazvite furlanske kraje (pri čemer odpade zelo malo na Beneško Slovenijo). Furlanski avtonomisti zahtevajo še več. Politično pa menda niso nenaklonjeni do Slovencev.

V Trstu leva sredina precej točno izpolnjuje obveznosti, ki jih je sprejela do Slovenske skupnosti. Zanimivo je, da je zelo molčeče tržaško glasilo Italijanske komunistične partije »Delos«. Tako na primer popolnoma molči o predzadnji seji tržaškega občinskega sveta, na kateri so sprejeli proračun in so z opozicijo zapustili sejo tudi komunistični svetovalci takrat, ko je bilo na vrsti glasovanje o poimenovanju ulic po Slovincih in o ustanovitvi slovenskega prevajalskega urada na tržaški občini. Kakor znano, je sprejem obeh točk zahtevala Slovenska skupnost. Ko je bila na vrsti važna zahteva za Slovence, so komunisti zapustili sejo dvorano in se zdaj torej ne morejo hvaliti, da imajo pri tej stvari kaj zasluge. Sklep bi bil sprejet sicer tudi brez njihovih glasov, toda če bi glasovali zanj, bi se lahko vsaj krasili s pavovim perjem, zdaj pa še tega ne morejo.

